

IL HABIB

Johrog cull nhar ta tlieta, barra mil gimgha il Cbira u il gimgha ta Labsi.—L'imsieħbin ta Malta u Għaūdex jisūielhom, bil Posta b'collox, tliet xelini fis-sena, li jistghu jithallsu xelin cull erba' xhur, bil kuddiem. Ta Barra, jisūielhom xelin actar fis-sena u jaħtieg ihallsu għall'inkas bis-sitt xhur fuk.—Min ma javżax xahar kabel tagħlaklu is-sena, jirtabat għal oħra.—Ebda chitba li tasal f'idejn id-Direttur ma targa tirtadd l'ura.

Imzeūiak b'cull xorta ta daūl, ta tagħlim, ta aħbarijet u ta mogħdija taż-żmien: imma dejjem nisrani u *habib tal-kalb*.

Proprietarju: il *Cumitat tal Għakda tal Appostulat tal Talb*, li kankal u sejjer imexxi dan il kari tajjeb, għall gid tal Maltin.

Direttur: is-Sur Ġuzè Muscat-Azzopardi (strada santa Lucija numru 89.)

Amministratur: is-Sur Ang. Galea (str. Brittanica, numru 53).

Stamperija: *G. Muscat* (strada sant'Orsla, numru 213).

L'EUUEL SENA.

IT-TLIETA, is-7 TA JANNAR, 1913.

NRU. 48.

Inbiertu b'kalbna collha il HABIB, gazetta bil Malti, u nirricmandawh lir-Reverendi Cappillani, biex ixerrduh kalb l'insara tal Parroċċi taħhom, ghax nistenneū minnu gid cbir.

Mil Bell, fid-19 ta Jannar, 1912.

† P. ARCISKOF U ISKOF.

Ras il ghajn.

Hecc sejjra id-dinja u ma nafux chif trid tisseūa. Daūc li ighidulhom *persuni puliti* (nies tal cappell jeū tal pinna, isejjħulhom fir-rhula), f'collox issibhom jifhmu u fuk collox ihobbu jithadtu, fil cażini, fil ħūienet, f'li spizeriji, fit-tramm u il ferrovija, ma tul il passigġata—cull fejn jiltakghu. Jafu jitchellmu bl'Ingliz u bit-Taljan, actarx bil Franciż ucoll u il fini nett saħansitra bit-Tedesc; jafu chemm il cheūcba hemm fis-sema, u x'jisimha cull ūaħda minnhom, u mita titla u tinzel, u chemm il sena ilu li chixfu dic il cheūcba u chemm għad iddum ma tidher dic l'oħra; jafu ghax jisbaħ u jidlam, ghax is-sena fiha 365 gurnata u imbagħd jibkghu sitt siegħat żejjda; jafu chemm il suldat għandha ir-Russja, chemm il xiber fiha l'America u chemm il minuta trid biex tifered iċ-Cina minn tarf għal ieħor; jafu chif jaħsbuha il Ministri tal Potenzi collha, u chif sejjra tispicċa il gūerra ta bejn it-Toroc u il Bulgri, u chemm il Għarbi fadal fl'intern ta Tripli; jafu jitchellmu, biex ma ntaūlux ūisk, fuk il Pulitca, fuk il Cumerċ, fuk cull Gherf, fuk cull Letteratura, fuk cull Storja, fuk cull Sengha, mill'Alfabet sal ghōla Filosofija; tajjeb jeū ħazin, *iparlaū* fuk l'ajru, fuk l'art u fuk il baħar; fuk collox—fuk collox.....

U mischin int, jecċ ifettillec tghidilhom li ma jifhmux f'xi ħaġa minn daūc collha li semmejna u f'ħafna ħeūjjeġ oħra li moħħna ma jatiniex biex insemmuhom collha!

F'ħaġa ūaħda biss ma jistħux ighidu li huma *injuranti*—injuranti daks il ħafjin, jecċ mhux iżjed—fir-Religjon taħhom!

Nghiduh b'ghokla cbira f'kalbna, actarx li fost il Cattolici tad-dinja

collha ħadd ma għandu daks il Maltin il *mezzi* u il *cumdità* biex jitghallem seūa id-dmirijet tieghu fir-Religjon; u frattant ħadd ma hu l'ura fihom dakshom. Mhux biss—il *persuni puliti*—ma jafux x'jigifieri Sacerdot, x'jigifieri Setgha tal Iskof, x'jigifieri Djocesani u Aūsiljarju, x'jigifieri Avvent, x'jigifieri Quattrutempra, x'jigifieri Processjoni, x'jigifieri Catidral, x'jigifieri Pasturali, x'jigifieri Scumunica, x'jigifieri Dnub publicu u privat.... ħeūjjeġ li jistghu jitghallmuhom minn fuk ctieb ċchejchen, b'cull ilsien li ihobbu jakraū biħ u b'nefka ta sold, f'chemm jitilfu żmien biex jakraū articlu ta gazetta. Għarucażal! Inkas itic li temmen! Din il gimgha, stakeū lil ūieħed mill'actar *istruiti u intelligenti fost in-nies tal pinna* jecċ ħuħ ordnax Suddjaconu; u ūiegibhom li ma jistax ighidilhom, ghax ma jifhemx!

Imma din l'*injuranza cbira* tad-dmirijet tar-Religjon tidher actar fl'imgieba ħażina tal *persuni puliti* geūa il Cnisja!

Ilu ffit, conna sejjrin nictbu fuk *in-nisa baxxi* (u xi *ghōljin* maħhom ucoll!) li, geūa il Cnisja tal Carmnu, cull fil għodu, imma l'actar nhar t'Erbgħa, bil-ktajja, tista tghid collha chemm huma, jibkghu bil-kieghda mis-*Sanctus* sal *Elevazzjoni* (inkas il Papa ma jista jokghod bil-kieghda f'dac il ħin tal Kuddiesa!) u ma jinżlux għar-rcoppejhom, jecċ ucoll jinżlu suret in-nies, kabel iċ-cencila tal kampiena, (*) b'ħafna ħsejjes tas-sigġijet, li ma tismaħhomx geūa Cafè jeū Teatrin, sa chemm ikumu minn fukhom; u, imbagħd, is-Sacerdot inkas jilħak ipogġi il Calci fuk l'Artal, li ma jarġghux ikumu collha, bi ħsejjes ūisk acbar, ghax ħadd, la xjuħ u

(*) Ir-Reverendu Dun Ġuān Gaūci, D.D., M.A., Cerimonier tad-Djocesi—għad li, din il ħabta, ma nafux għaliex, forsi ghax imħabbat, insiena għal collox—chien fisser fil *Habib* li iċ-cencila ma ssirx biex in-nies jokghdu għar-rcoppejhom, ghax dan jaħtieg jagħmluh kabel, mas-*Sanctus* għall'inkas.

ID-DIREZZJONI.

la zghazaħ, la barunissi u la ċaccara, la tfał fuk taħhom u la xebbiet ibieghu is-saħħa, ħadd ma jissogra jibka għar-rcoppejħ chif in hu xierak u chif imissu sa chemm is-Sacerdot jitkarben bil Gisem (l'Ostja) u bid-Demm (il Calci) ta Sidna Gesù Cristu! Hemm jigu li scuzi collha tad-debbulizzi, tat-tbatija u tal ħass-ħazin!

Imma għal-fejn nitchellmu fuk dan, la in-nies il *baxxi* għandhom l'esempju ħazin mil *puliti*, irgiel u nisa?...

Dħaltu *San-Ġuān*, l'aħħar lejla tas-sena, għat-*Te Deum*?... Il Cnisja chienet mimlija bin-nies bħal bajda! U x'nies! Imħallfin, Magistrati, Capijet tal Gvern, Professuri tal Università, Consljet, Curunelli u Fizzjali, Tobba, Avucati, Neguzjanti u cull gens ta Cbarat oħra, ma Dami u Sinjurini tal ghōla Società, li jafu chif isellmu lill Gvernatur, chif jersku ma genb il Prinċipjet, chif jokoghdu kuddiem ir-Re! Imma kuddiem Gesù Sagramentat, *espost sollemnement biex jircievi il kima tal Cattolici*, kaghdu collha bil-kieghda, bħalma jokoghdu it-teatru jeū f'cażin, bil cunfidenza collha, kuddiem nies ta li stess condizzjon taħhom jeū iċchen minnhom!

Għarucaza! Ĥadd, mela, ma jaf minn daūc il mijet ta *persuni puliti*, minn daūc il ħafna Cbarat ta din id-dinja, li ma jistax jokghod bil-kieghda (u inkas l'Iskfjet, il Cardinali u il Papa stess, bl'*Abiti-sagri* jeū le, ma jokoghdu) kuddiem is-Sagrament *espost għall'adurazzjoni*?... Ĥadd minnhom ma jifhem li, biex nisimghu il Priedca bil kieghda, il Cnisja, ħanina, tghatti is-Sagrament b'velu?... U dan ifisser li, sa chemm ma tghattiħx, cull-ħadd għandu icun kieghed għar-rcoppejħ!...

X'għarucaza! X'esempji lill Poplu *iż-żghir*!

Forsi, tchellimna ffit jebes: forsi, icun haūn min ighid li irridu nagħmluha ta *Missjunari* mingħajr ma naraū xturna: imm'Alla jaf b'liema indafa ta ħsieb u b'liema xeūka ta kalb tchellimna.

G. G.

Il Cungress ta Londra.

(9)

*Il lakgha ta l'Archi-iskof
lill Cardinal Vanutelli.*

Dac in-nhar stess li fetah il Cungress ta Londra, jigifieri l'Erbgha fil ghaxija, fil Catedral ta Westminster, ūara li il Cardinal Vanutelli kara l'ittra tal Papa u l'indirizz tieghu; l'Archi-iskof ta Westminster (illum il Cardinal Bourne) jati il *benvenut* lill Cardinal, jigifieri il *merhba-bih*; ghalhecc ikum u ighidlu daŋna il chelmiet; «Sinjur tieghi Cardinal. Fl'isem tieghi bhala Archi-iskof ta dina il Metropoli (Londra), fl'isem ta huti l'Iskfijet ta dina il provinca, tal Cleru u tal fidili collha tal Inghilterra, fil ūakt li nitchellem ucoll, jecch ihalluni nuri il hsiebijet li ghandhom f'mohhom, ghal daŋc li huma hutna fir-razza, fid-demm u fil lsien u li huma haŋnehecc il lejla irrappresentati bil kima, fil ūakt li jena kieghed ingib ruhi bhala mibghut minn dic is-società actar cbira, illi tinsab imghakkda maghna b'rabta tant kaŋŋija, illi tneħhi cull firda ta nazzjon u ta lsien, irrid ngħid jena tal Fidi mkaddsa, jena nati bil kalb collha lill'Eminenza tiegħec, il *Merhba-bic* fostna.

Dana il Merhba-bic natih l'eŋŋel lil Dac, illi l'Eminenza tiegħec hecc bil kima collha tirrappresenta, lill Ūerriet ta San Pietru, lir-Raghaj universali fuk dina l'art tal Cnisja ta Gesù Cristu, ūieħidha vera. Ahna nistħajjlu li ninsabu kuddiem il Missier tagħna ilcoll, kuddiem il Papa, imħabba fit-talb u il barca tieghu.

Ūara il Papa natu lilec it tislina tagħna, u b'imħabba specjali, il ghaliex inti, Sinjur tieghi Cardinal, chellec tippresiedi fuk dina il migemgha, billi nafu chemm hija addattata il presenza tiegħec għal dana il Cungress tal Eŋcaristija: u chif hadd ma jista ahjar imexxina fid-deliberazzjonijet tagħna, daks chemm l'Eminenza tiegħec.

Inti, Sinjur tieghi Cardinal, semmejtilna daŋc il hŋejjegħ specjali, illi fil ūakt li ighakkdu dana il Cungress mal Cungressi l'ohra ta kablu, izda dejjem jatu lil dana il Cungress is-sinjali specjali tieghu. Hua att ta fidi dana li sejrin naghmlu ahna, imma f'li stess hin ucoll att ta riparazzjoni, bil hsieb li ahna inpattu għal dac il cliem collu li intkal bil lsien Ingliz tagħna, illi xi uhud kalu bil hažen, chienu jafu x'in-huma ighidu, u li bosta icar kaluh bl'injuranza, ma chienux jafu x'in-huma ighidu, u li jista jiscużahom fid-dnub taħhom, izda dana il cliem collu serva ta disprezz lis-Sagrament tal Eŋcaristija.

Dana li spirtu ta riparazzjoni meghjun per mezz tal fidi tagħna, jinsab illum fil kalb ta cullhadd, u ngħakkad ma dana il ferħ tant cbir, illi igharrad din il cbira migemgha, li tibka tissemma, imħabba fil presenza tal Cardinali tal mkaddsa Cnisja Rumana, ta Iskfijet tal Cnisja Cattolica, f'numru tant cbir daks chemm tista tiftaħar li għandha l'art tagħna, jena nahseb li katt ma deher fiż-zmienijet li mghoddija.

U jecch ahna napprofittaŋ-ruhna mil fatt hecc tal faraġ illi id-dmir tal ġustizzja finies ta pajjizna għaleb il preġudizzju, illi chien ke'd jagħmlilhom disonur tant cbir, ahna f'dina l'occażjoni naghmlu ūzu chemm nistghu minn dana il jedd tal-libertà li nistghu nitchellmu scond ma nemmu, naghmlu ūzu minn daŋn id-dimostrazzjonijet pubblici, li iservu hafna għall finijet tagħna. Hadd ma għandu jahseb li ahna kieghdin naghmlu daŋna il hŋejjegħ b'xi spirtu ta mibgheda, jeŋ b'xi sentimenti contrarji għal daŋc illi ma jahsbux bħalna, jeŋ illi ahna kieghdin naghmlu dana b'xi hsiebijet fiergha ta ftaħir. *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini*

Tuo da gloriam. M'hux lilna, o Sinjur Alla, m'hux lilna ati gloria, imma l'Isem mkaddes Tiegħec, jecch ahna illum ninsabu capaci li nitchellmu fuk it-tifhir tiegħec, u li ahna nistghu ngħarrfu lil cullhadd l'imħabba tagħna u ir-ringrazzjamenti tagħna, għall'icbar rigal li Inti hallejtina.

Mimlijin bil curaġg mil cliem tiegħec collu grazzja, o Sinjur Cardinal tieghi, u hsiebna fir-Raghaj ta collha chemm hi il Merħla ta Gesù Cristu, li tieghu daŋc il chelmiet stess li inti gheditlha huma certament l'ecu, ahna natu bidu għat-talb u ghax-xogħol ta dana il Cungress; u chif inti berictna fl'isem tieghu, hecc ahna ucoll issa nitolbu l'Alla li ixerred l'isbaħ doni u l'icbar barca fuk dana is-Serv tieghu il Papa illi Hua ghogħbu italla għall'oghla Ufficeju tal Cnisja tieghu, fil ūakt li b'kalb ūaħda u b'vuci ūaħda, ilcoll flimchien ahna incantaŋ u nitolbu: «Harsu, o Sinjur, u atiħ il hajja, u biercu fuk dina l'art, u la thallix li jaka fl'idejn tal ghedeŋna tieghu—Hecc icun.»

(Jissocia)

DUN ANTON VELLA, D.D.

Cappillan ta ħal Luka.

Iskof Protestant.

Ingibu *chelma b'chelma* bil Malti mil gazetta ingliza *The Age*, li toħroġ f'Melbourne, belt tal Aŋstralja:—

«CHIF XI UHUD JIFHMU IR-RELIGJON TAHHOM.—Id-Dottur Green. ISKOF PROTESTANT ta Ballarat (belt fil pajjiz ta Vittorja, l'Aŋstralja), chif chien jitchellem il lej tal hadd li ghadda (fi hrug novembru) fil lakgha ta cull sena fuk li *Schejfel tal ħud*, geŋna il Cnisja ta San Paŋl ta Ballarat r'isfel, fahħar il Cattolici-Romani għal chemm jagħmlu biex iharrġu fir-Religjon iz-zghazħ taħhom. L'Iskof (Protestant) käl li il Cattolici ighallmu ir-Religjon cull jum f'li schejfel tat-tfal iz-zghar, chif ucoll f'li *Schejfel ta nhar ta hadd*. Hu ta gieħ lill Cattolici u käl li ma jibzax ighidu minn fuk cull pulptu u minn fuk cull palc tal Pajjiz, ghax tasseŋ bil hrara u b'sacrificju taħhom huma (il Cattolici) ikanklu it-tagħlim tar-Religjon. «San Paŋl—issocta ighid l'Iskof Protestant—ma chienx jitchellem mil Kassisin biss, izda mill'insara colliha, mita käl li ir-Religjon taħhom ma chienetx iggib għamil ta hsara... Xi nies—baka sejjer ighid—jibnu ir-Religjon taħhom fuk il hrejef ta Mari Corelli, ta Joseph Hocking u tas-Sinjura Humphry Word; fil ūakt li oħrajn jibnuha fuk dac li jakraŋ f'gazetti, mictuba Alla jaf minn min; u oħrajn, fl'ahħar nett, iridu jibnuha fuk daŋc il cotba zghar (*pamphlets*) li jifgħulhom ma ūieħhom.» L'Iskof Green għalak it-taħdita tieghu b'talba lin-nies tal Cnisja tieghu li iħabircu għall gid tal erŋieħ tat-tfal billi iŋakkfu li *Schejfel tal ħud*»

X'taħlima għażiża għall *bierdin* fostna u x'dakka ta harta għal *min caħad*—imħabba dac li tilef il Guda—ir-Religjon Cattolica, li Alla hanin chien taħ il grazzja jitiŋieled u jtrabba fih! ...

Ma dŋar il Gzira.

Zeŋg Priedchi oħra bil Malti ta min jistampahom, ghax ma jtitlfu xejn ma genb li jistampaŋ bit-Taljan, huma daŋc li għamlu l'Eccellentissimu Monsinjur Iskof Portelli, haŋn il Belt, fil Cnisja ta Santu Ūistin, l'eŋŋel tas-sena, u Monsinjur Canonicu Dun Anton Vella, Rettur tas-Seminarju, nhar il hadd l'ieħor, tas-Sliema, fil Parroċca—it-tnejn, bħal dic l'ohra ta Dun Giuseppe Borg, il Cap tal *Missjoni il cbira*, għall'Eŋŋel Kuddiesa solenni ta Sacerdot ġdid. Daŋc it-tliet Priedchi fihom cullma tista tixtiek biex titgħallem titchellem fuk in-nisel, fuk il cobor, fuk is-setgha u fuk il kdusija tas-Sacerdozju

Cattolicu: u chiecu ūieħed jirnexxilu jicsibhom u idommmhom ctieb, icun ta opra cbira lil pajjizu.

—Il poezija *Malta l'Uljed taħha maħbuba*, li ūegħdna il gimgha l'ohra, icollna inħalluha għad-dieħla mħabba in-nukkas tal ūisa.

—F'din il ġzira daks ħolka, billi ilcoll nafu il xulxin u il ghira actar tagħmel taħha, ma tistax fahħar ūieħed, għalchemm icun ħakku, bla ma tnaħar hafna: imm'ahna, b'idna fuk kalbna, naghmlu id-dmir tagħna u ngħidu b'ŋieħna minn kuddiem li il *Kuddiesa* tas-Sur Mast Giuseppe Carŋana, tas-seŋ scond il *Motu Propriu*, mentri xi oħrajn m'humieħ scond il *Motu Propriu* ħief biċċajt, imissha tinsama fil Cnejjes ta Malta collha, ghax, mohluca mill'eŋŋel chif irid il Papa li tinchiteb il *Muzica tal Cnisja*, issa, imzejjna bl'orchestra, giet opra sabiha għal-collox—opra li tagħmlilna onur chiecu tigi mismugħa fil bliet il cbar ta Barra, fejn in-nies jafu x'jigifieri u ihobbu il *Muzica Sagra*. M'hemmx chelma 'mtennija, m'hemmx *Amen* zejjda, m'hemmx mogħdijet tal Orgni minn biċċa għal oħra, m'hemmx *suli* ta strumenti—tliet minuti il *Kyrie*, tmienja scarsi il *Glorja*, disgha il *Credu*, 25 minuta muzica il *kuddiesa* collha—u, fuk collox, inħagħad, hsieb ūieħed għaddej dejjem, tefgha ūaħda mil bidu sal ahħar, *melodija* ghōlja, li tidħol fil kalb, imma biex tigħbidha lejn l'Artal, mhux biex tbeghdha minnu bit-tlellix ta *motivi profani*. Li strumenti, għalvolja bir-rām collu li titlob orchestra cbira, ma isemmghu katt *nota ozjusa*; u, minsugin flimchien minn id ta Mghallem f'*armonija* shiha u moħtara, idommu bħal Orgni cbir li thossu isahħrec—bla żarżir, bla tidŋim, bla *ritornelli*, bla *sortiti*. Nifirħu, b'kalbna collha, lis-Sur Mast Corŋana, li, bl'Eŋŋel Kuddiesa tar-Reverendu Patri Anastasi, f'*Santu Ūistin* tal Belt, żanżan hecc tajjeb is-sena il ġdida: u, għall gid tieghu u ta pajjizna, nixtieku li bosta oħrajn, fil bliet u fir-rhula, jibdeŋ jifhmu u ihobbu dic il Muzica chif jixirkilha.

—Is-Sur Mast Vassall, ilbierah, f'*San Ġuann*, għall festa tal Hamiem (l'Epifanija) samma ucoll Kuddiesa ġdida oħra—*Pasturali*—is-sitta jeŋ is-seba' ūaħda, jecch mhux iżjed, scond il *Motu Propriu*: u jecch is-Sur Carŋana, Scular tieghu, hareġ chif ghedna issa, tistghu taħsbu x'irodd is-Sur Mastru: imma fuk dan nitchellmu darb'ohra, biex ma 'ndejjkux il Karrejja tagħna b'li stess haġa.

—L'Eminentissimu Cardinal Ferrata, Legat tal Papa għall Cungress Eŋcaristicu li riesak bis-sieghat fukna, raġa chiteb lid-Direttur tal *Habib*, bhala Segretarju tal Camra Pontificja; u tchellem b'kalbu f'idejħ fuk il gibda li għandu għall Maltin: imma, kabel ma tcun tressket kuddiem il Cumitat tal Camra Pontificja, ma nistghux ingibu haŋn l'ittra tieghu.

—Nifirħu lis-Sinjuri Henry V. Soler u Manŋeli Galea, Spettur u Sutta-Spettur tal Pulizija, li, daŋn il ġranet, geŋ minn Dublin, il belt il cbira tal Irlanda, fejn marru jitharrġu fir-rkakat tas-Servizz taħhom; u, chif dejjem jirnexxielhom il Maltin barra minn Malta, giebu-ruhhom hecc tajjeb u imxeŋ tant fit-tagħlim taħhom, li temmu kabel iżzmien il Cors li marru jagħmlu, billi haŋu xhur kabel il hin iċ-certificati li chellhom jieħdu. Is-Sinjuri Soler u Galea huma tnejn mill'actar tad-dehen u mghallmin tajjeb fost l'Ufficejali tal Polizija: u ma dan nistghu inzidu ucoll li huma, fis-Servizz u barra mis-Servizz, zeŋg gentlomi.

—Billi il festa tal Premji fis-Seminarju ta Għaŋdex, li semmejna il gimgha l'ohra, hi

üisk ghal kalbna, ghax nixtieku li cull-hadd jifhem chemm hu tal impurtanza dac li Stitut għall Cleru, irridu inżidu malli ghedna li dic il festa saret taht il presidenza tal Eccellentissimu Iskof Camilleri, onur tal Ordni Agustinjan u tal Gzejjer taghna; li ir-Rapport fuk it-tagħlim ta ma tul is-sena ghamlu il *Prefett ta li Studju*, li hu ir-Reverendu Canonicu Dun Giusepp Farrugia; li l'innu u l'orchestra geü diretti minn Dun Vincenz Bugeja, *Mastru di Cappella* tal Matrici (il Catidral ta Għaüdex); u li il muzica tal innu, xoghol sabih u helu tas-Sur Mast Delibero, giet mogħtija lis-Seminarju mir-Reverendissimu Monsinjur Farrugia, Vigarju Generali tad-Djocesi ta Għaüdex u gaühra mill'actar prezzjusi fil curuna tal ghorrief taż-zeüg Gzejjer. Narġġhu, mela, nifirhu lill Canonicu Lettur Dun Fons Hili, Rettur ta dac is-Seminarju, u nixtieku mit sena għomor għall gid tal Cnisja u tal Patrija.

—Nhar il ħamis li għadda, Monsinjur Arci-Iskof mar iżur il Presepu-Eucaristicu ta ħal Kormi u faħhar üisk l'Arti cbira li biha ħadmu ir-Reverendu Canonicu-Onurarju Dun Güann Porsella, P. E. P.

—Nizzu-ħajr lis-Sur Salv Mifsud li ried jibghatilna cõpja tal poezija mictuba minnu għall Cappillan ta ħal Lija, fil festa li semmejna f'dan il *Habib* stess; u nifirhulu ħafna għaliha, ghax, tajjba fil kies u fit-taksim tal versi, ħaġa li sicüit naraü nieksa f'min iridha ta xi ħaġa cbira, għogħbitna ucoll fil ħsieb u fil lsien taħha.

—Frahna tas-seü mita is-Sur Fontana, nhar il gimgha li għaddiet, ħabbrihna li itkankila tal *Habib* ma marretx fil fieraħ, ghax is-Sjed tas-Saluni il cbar tal Belt fteħmu bejniethom li jibdeü iħarsu il ħdud mis-siegha il kuddiem, chif, difatti, ilbieraħ t'ura għalku collha dac il ħin: u m'hux bič-čajt, imma b'*obbligazzjoni* mictuba minn Legali u iffirmata minnhom, taht piena ta ħames liri cull darba li tinchiser, għal tliet snin shaħ. Fraħna tas-seü u inbiercu il ftit xogħol li għamilna biex din il ħaġa tirnexxi, chif, bil għajnuna t'Alla, irnexxiet.

—L'articoli tas-Sur Micallef-Goggi, tal Biedja u ta E. F għal gimgha oħra, chif ucoll il poezija tas-Sur Giuseppi Micallef (bičča xogħol bič cõffi). Jinsabu l'erbgħa digà maħduma: imma il üisa daħac bina.

L'EUÜEL TAS-SENA.

Sbieħ l'eüüel ta Jannar, ktajja ta tfał tilmaħħom minn cmieni iduru mat-torok seü fl'ibliet u seü fir-ħula, b'caxxetta zghira tal ghuda f'idejhom.

Cull tifel li iħabbat üiecu miegħec, üakt li jixtieklec is-*Sena it-tajjba*, jitolboc strina, billi jibda ferħan ičecčec il caxxa li icun fiha xi ftit tlietiät u sittiät, u minn għaliħ għandu xi dinja.

Illi jatu li Strina lit-tfał u lill kaddejja tad-där fl'eüüel jum tas-sena il ġdida, hi draüa magħrufa biž-zejjed fil Gzira taghna, u gejjja minn zmenijet ilu.

Ir-Rumani pagani, li għaxu kabel Cristu, chienu mdorrijin jatu li strina fl'eüüel tas-sena lit-tfał u lil daüc collha li jakduhom, bhala turija ta kima lil Gianu (alla tas-sena, b'zeügt ucuħ, müegġaħ l'actar f'dan ix-xaħar ta Jannar); u li üieħed jati li strina nhar is-sena il ġdida, chien dmir kaüüi f'cullhadd bhala gieħ u fõhrija u tizzija ta ħajr lill'allät foloz scond il ligijet ta dac iż-żmien.

Din id-draüa, l'eülenin Rumani ma naksu katt minna, u għozzeüha b'rekka cbira. Rõmlu (l'eüüel Sultan ta Ruma) u Tazju (Sultan tal Qüirini), 745 sena kabel Cristu, ħarġu ligi u riedu li ta cull sena mal ħarag

u il għejxur l'oħra li jintraddu, tingieb ucoll u tintghata lilhom il benganvilla, bhallchiecu biex juruhom li jixtiekulhom is-sena it-tajjba.

Tačtu (a) isemmi fuk mita l'imperatur Tiberju (b) dakk bandu, illi biħ hadd ma chien jista jitolb jeü jati li strina, chemm il darba din ma chienetx tcun fl'eüüel ta Jannar, jum li fiħ il għõnja u il cbarät tassaltna chienu igibu u ineüülu il ħarag lill-Imperatur; u jecč mhux lil dan (mita ma jinzertax f'pajjizu) jieħduhom fil cnisja ta Gïovi Capitolinu. (c)

Għandna draüa oħra f'xi uħud mir-ħula taghna: u din hi li bosta rgjel johõrgu chiscnijet ixerrdu il ġir fuk il għatiebi tad-djar, sbieħ l'eüüel tas-sena, bhala turija li jixtiekulhom is-sena it-tajjba. Izda, għalchemm kallebt ħafna cotba u staksejt lil bosta ghorrief maltin u barranin ucoll, katt ma stajt nsib jeü nakbad tarf ta land biex incun náf chif, mnejn u mita bdiet din id-draüa li jittfghu il ġir dac in-nhar fuk il għatiebi.

Isiru zjarät, chif ucoll jinbagħtu, f'daün il granet, ruxxmata *biljetti tal vista* bil ħala, l'actar bejn l'għõnja u l'aħjar nies li jistghu.

Ta min ifaħħarhom huma, iva, daüc in-nies li biex jeħilsu minn ħafna xogħol u taħbit ta mohħ, jatu f'lõc il *biljett taż-żjara, sixpens* li-x-Xirca ta San Vincenz ta Paüla għall bżon-nijet ta min hu fil għacs, għaliex b'hecc il gid cbir li jagħmlu, Alla üaħdu jafu. Il *Gazzetta di Malta*, il *Malta Herald*, u id-*Daily Malta Chronicle* igibu ta cull sena l'ismijet ta daüc li ighinu il fokra b'din l'im-giba għaziža li kieghdin insemmu; u għalhecc ebda maħluk tad-dinja ma icun jista ilumhom li jeüüilla naksu minn dmirhom ta ħbeberija, jeü incilile mil kima li jahtiegilhom iroddu lil min jaħchem fukhom.

Tal-banda tarahom johõrgulec ktajja-ktajja idokku üara l'ibüieħ sa minn xi jumejn kabel li Strina, chif ucoll nharha, għalbiex lin-nies jatuhom u jixtiekulhom is-sena it-tajjba.

X'uhud minn daün iddakkaka kajla jitt-üarrbu minn üara biebec, kábel ma tilghabilhom f'kiegh idhom xi ħaġa taż-zghar, bhala ħlās ta chemm, imsejcnin, icunu ilhom iżengru.

DUN GIUZEPP FARRUGIA, *Cappillan*.

(a) Tačtu—üieħed mil ghorrief li chitbu li Storja tal Latini. L'imsejchen katluħ għal għar-rieda imħabba il miħuta ghira, b'dakka ta sejf ġo nofs kalbu, düar is-sena 134.

(b) Tiberju—laħak imperatur ta Ruma üara il meüt ta Cesri Aügustu.

(c) Cnisja tal allät foloz, mibnija b'kima lill Gïovi. Tigi fuk kučcata ta üaħda mil għoljet ta Ruma.

Chitbulna:—

Nhar l'erbgħa, l'eüüel tas-sena, fuk iz-zuntier tal Cnisja tal Parročča ta ħal-Lija, sarät lakgha bejn il Cleru u in-nies ta li stess Raħal li bhala ftit saru. Iz-zelanti u esemplari Sacerdoti Don Bascal Grech u Dun Ang Fenech ħadu ħsieb li jigbru somma flus mil Cleru u mil Poplu sabiex iħallu tifchira ta kima u riconoxenza lill Cappillan taħħom Dun Matteü Cortis, D.D, li giè magħzul Arcipret tal Catidral kabel ma jinfired minnhom. Dan il ħsieb irnexxielhom tas-seü, għaliex hecc chif l'imsemmi denji Sacerdoti bdeü juru it-talba taħħom mictuba lin-nies, cull-hadd ta mill'aħjar li sata, Cleru, Circoli, Cażini, Poplu; u hecc malajr irnexxielhom jixtru Salib tad-deheb bil lazz ta Canõncu, imkieghed f'caxxa tal

cheüba infurrata bil plaxx, u fiha piancja tal fidda bl'iscrizzjoni: *Il Cleru u il Poplu ta ħal Lija, b'sinjal ta imħabba u riconoxenza*. Il caxxa bis-salib giet mogħtija lill-imsemmi Cappillan f'li Strina, fuk iz-zuntier, mis-Sacerdot Dun Ang, kalb id-dakķ tal Banda ta li stess Raħal u üara li Dun Bascal kralu dan l'indirizz:

«Lis-Sur Cappillan, Duttur fis-Sagra Teologija, Dun Matteü Cortis, magħzul Arcipriet tal Cnisja Catidrali ta Malta.

«Sur Cappillan,

«Aħna, Cleru u Poplu tal Parročča ta ħal Lija, migburin dan il jum għaziž ma düar dan it-Tempju imkaddes, taht it-titlu ta Gesü Trasfiguratur, collna ferħanin nidħru kuddiemec, Raghaj l'izjed fidil u tajjeb, sabiex nuruc ir-rispett, l'imħabba u ir-riconoxenza taghna, li għal erbgha u ghoxrin sena shaħ għaraft tmexxina hecc tajjeb u sabih, issa bl'eseppji tajjba tiegħec, issa bit-tagħlim, issa b'dac collu li jinhtieg, sabiex minn xtieli l'izjed zghar tcabbarna sigar ta gid u frott mill'actar.

«Ferhanin, iva, għal grad mill'aküa li il Provvidenza tal Cbir Alla għogħbha tghollic fiħ bhala ħlās li üisk jisthokk lill ħedma tiegħec f'din il għaziža parročča ta ħal Lija, grad, irridu nghidu aħna, ta Cappillan-Arcipriet tal Cnisja Catidrali ta Malta; imma xejn inkas iddispjacuti għall firda tiegħec minn'na u minn din il Cnisja li fic tagħraf benefattur l'izjed cbir.

«Izda, ma rridux lè aħna bil cliem taghna innaksu ix-xeüka tiegħec, u għal-hecc gá la darba ftit huma il granet li fadal sabiex naraüc mifrud minn'na u mgholli Arcipriet tal Cnisja Catidrali ta Malta, nitolbuc għal-inkas li, kabel tüarrab minn haün, lilna tfarraġ, billi f'li stess ħin tibka titlob l'Alla għalina, għall għaziža ta Raghaj tajjeb li jissocta l'opra tiegħec, gid ta ruħna u ta ġisimna; dana collu nitolbuc tüeghedna, bhalma Gesü kabel ittajjar lejn is-Sema üieghed lill'Appostli maħbuba tiegħu, imbicchija għal dic il firda minnu, li malajr chellu jibghat li Spirtu is-Santu, sabiex lilhom ihenni u imexxi f'cull-ma icunu jahtiegu.

«Izda, bhala ulied ħal Lija, aħna ucoll ulied Malta, u għalhecc xejn ma irridu incunu ankas minn missierijetna, li, għalchemm barbari, (*) marru juru kima u rispett lejn il cbir Appostlu Paülu, mita giè biex minnhom jinfired u jitlak minn Malta, billi lilu offreü dac collu li chien jahtieglu għall viagg, hecc iva u xejn inkas aħna irridu nagħmlu

(*) Jahfrilna min chiteb dan l'*Indirizz*, mil bkija magħmul bi ħsieb kaddis u ħiereġ mil kalb, chif jixrak lil dac ir-Raghaj tajjeb li aħna dejjem chellna għaliħ kima cbira u lill Poplu *religjus* u *civilizzat* ta ħal Lija, jecč aħna nghidulu li katt ma messha tizloklu li *Missierijetna chienu barbari*. Mit darba connu sejjrin inħassru daüc il chelmiet mill'*Indirizz* biex ma jidhrux stampati; u, imħabba fiħom, connu sejjrin ucoll ma ngibu xejn l'*Indirizz* collu. Le: *Missierijetna*, mita giè San Paü Malta, ma chienux *barbari*, jigifieri *slavaġ*, anzi għal dac iż-żmien chienu *civilizzati ħafna*! Jakra min chiteb l'*Indirizz* x'kálu fuk dan, fost bosta oħrajn, il Vassalli, fil *Mylsen Phoenico-Punicum, sive Gramatica Melitensis*—Patri Curci, fil *Nuovo Testamento con note esegetiche e morali*—l'Imħallef Debonu, fil *Breve Compendio della Storia di Malta*—u li stess CORNELIUS A LAPIDE!—Li chien għadu ħajj (Alla jatiħ il Genna) is-Sur Preca—gieħ u žina ta ħal Lija—daüc il chelmiet actarx ma chienux jizolku!

ID-DIREZJONI.

miegheç billi lilec, Raghaj għażiż u tajjeb tagħna, noffru xi haġa li tishokkloc u tin-ħtiegħleç fil carriera ġcida tiegħeç ta Arcipriet tal Cattedral ta Malta, Salib tad-deheb, li iżjeen is-sider tiegħeç bħala arma l'actar kaūūija contra l'egħdeūūa tal Cnisja Cattolica. Żommu, iva, bħala tifchira ta ulied ħal Lija, li bid-dmuħ f'għajnejhom jitolbuc maħfra tan-nakkas taħhom, u paci miegħeç igeddu b'dan is-Salib imkaddes.

«Fl'ahħarnett, nitolbuc, Raghaj għażiż tagħna, li taççetta daūn il fjuri li il fūūha taħhom ma hix hlief in-nirien tal imħabba u tad-dulur ta klubna, flimchien max-xeūka cbara tagħna li naraçc tgaūdi fil carriera ġcida tiegħeç ta Arcipriet tal Cnisja Cattedrali ta Malta għal żmien l'izjed tūil bil paci ta Gesù u ta Marija. Hecc icun.»

Għal dan irrisponca ūisk tajjeb il Cappillan u ūara taħbit cbar tal idejn, il Banda compliet ferrah bid-dakk helu taħha il daūc collha li chieniu presenti u hecc spicçat din ic-cerimonja, li ffit deħru bħalha.

Il mistiednin, flimch en mas-Sur Cappillan, marru id-dar tiegħu, fejn chien hemm lest ripò. Nifirħu bil kalb cclha lill Cappillan Dun Matteū Cortis minn din il lakgha li hu chellu u nifirħu lill Cleru u lill Poplu ta ħal-Lija, li b'hecc għamlu onur lir-Raħal taħhom, għaliex ureū ruħhom verament nies civilizzati, irrid ngħid jena imzejnin b'sentimenti ta gratitudini.

N. N.

Ma dūar id-dinja. (*)

Balcani—Id-Delegati tal is-Stati Balcani, flimchien mad-delegat tat-Turchija, intekghu bosta drabi, u cul darba il-Toroc ħadu izmien l'ahħar sabiex jisimghau il Gvern taħhom. Għal l'euuel granet chien emma biħa cbar li il paci ma tinghakax u li ffit granet oħra targia tibda il guerra, forsi actar ħarxa minn kabel.

Il kondizionijet li għal l'euuel għamlet it-Turchija chieniu: li Adrijanopoli tibkha tat-Toroc; 2. li il Macedonja taħt is-Sovranità torchija, tiggi gverna: a minn persunaġġ protestant, mghażul minn daūc in-nies u confermat mit-Turchija; 3. li l'Albanja tcn independenti taħt id-direzion ta Princep torc, mghażul mit-Turchija; 4. li il gzejjer tal Egeo jibkghu tat-Turchija; u 5. li il questioni ta Creta tigi maktuha mil potenzi.

Il proposti ġodda ta Turckia uma ūisk inkas ħarxa; iżda il Balcani ma kadux għalihom u it-Toroch fjit fjit kghedin jokodhu għal cull ma ipponu il Balcani flimkien mal Grecia; u ech nitimghau li il paci fjis tinghakad.

India—Il Vice Re Lord Hardinge li itelegrafu kien kalilna li kien barra mil periculo, uara il bomba li kienhu sparaulu, ragia ħzien xi fjit, għaliex ragia kabdu l'ugjiħ u id-deni, li idumlu bosta seghat; jisoponu li icollom jgħamlulu operazoni oħra.

Inghilterra—Disgrazia gbira kienet sejrha tigri fejn Liverpool bi ħtiha tas-suffragisti—Tren shieh chien joħrog mil ħadid u mijit ta passigġieri kienu imuthu—Izda ix-xorti riedehet li bniedem tas-sinali, fil uakt li kien sejer jasal it-tren, induna bl'attentat u bi sforz gbir li għamel, kataha irbjit li kien emma u salva il culħat.

—F'29 ta xahar li għadda 251 passigier meitjin bil giuħ, bosta min-nom mghottiha bil gviret sbarcau b'Gravesseud mill vapur Nanun li kien telghak leilit il Miljet f'tempesta lemgha phala—Jumej u giox ti ljei

(*) Illum icollna nħallu dan l'articlu bl'ortografija tal chittieb tiegħu, għax biex in-seūuh jisūielna ūisk xogħol u imħabba iż-zeūġ festi ta fuk xulxin nakasna iż-żmien.

ID-DIREZZJONI.

bakahu mitluffin, u mit darba kienu nizlin a fond; ic-ciumnia u il pont giehu mahudjin—l'irma fil cabini kien jilħak sa riglej il passigġieri—il Captan ma halliex postu għal jumej u giox tilieli.

Italia—Mentri l'Italia kgheda tirtira bosta suldati min Tripli ordnat li 30,000 forniti għal collox b'munizioniet u provisti jtitilku min Napoli, u jisupponu għal frontieri tal Albania—In vista iżda li em tama gbira li il paci fost il Balcani u it-Turckia tinghakad fiis aktarx l'ordni ma jtkomplex.

Perpignano—Hallejtin sacrileghi daħlu fil Catedral ta Perpignenu u serkhu kem fidet u oggitti preziosi sabhu—għamlu id-dmjir tahom li jihdu ucol il quadri preziosi imma billi ma irnexilom għamlulom ksara gbira.

Ruma—Fil uakt li il Padri Beccaro kien sejer jitlak għal Vatican, sabiex jigi mil-kuħ f'udienza particulari tal Papa, li tant kien ihobbu, mjet taht convulsioni. Ua kien il fundatur tal *Lega Eucaristica*—u ħadem ūisk biex telha f'Milan il famus tempju tal Corpus Domini. L.M.C.G.

Fit-Teatrin tal Unjoni Cattolica.

VIAGĠ GħALL VALLE DI GAUDE

U

MAJSI U LESIU.

Daūn id-Dramm u Cummiedja geū ir-rappresentati mil Cumpunija *Concordia* nhar il Hadd, 29 ta Dicembru, b'mod li cull-hadd ħareġ content. Natu *prosit* particulari f'tal euūel lis-Sur Argento u lis-Sur Scicluna, li għamlu tajjeb il parti ūieħed ta Berilollu u l'ieħor tal Captan Gariazzi, l'ieħar zeūġ partijet; u f'tat-tieni, cioe fil Cummiedja, natu *prosit* particulari lis-Sur Cumbo, *Marianna*; lis-Sur S. Cassar, *Majsi*, u lis-Sur Mercieca *Lesiu*, li fukhom chien l'ieħar xogħol.

L'IMSEJCNA MARIANNA.

Dan id-Dramm sabiħ u istruttiv raġa giē ir-rappresentat f'*Matinée*, l'euūel tas-sena, fl'4 ta ūara nofs in-nhar.

Is-sabiħ dejjem sabiħ, u għalhecc chien hemm ħafna nies biex jaraūh, u ħadu pjacir tas-seū għaliex mar tajjeb ūisk u f'xi bnadi mess il kalb ta cull-hadd, speçjalment fejn *Marianna* tkighed fl'Ospizju tal fkar it-tarbja binha, fejn tigi magħduda b'miġnuna u fejn tagħraf il binha.

Natu *prosit* lill'Atturi collha, imma l'izjed lil min chellu ūisk x'jagħmel u ħadem seūūa, cioe lill *Marianna*, is-Sur Cumbo; lill *Giuseppi*, is-Sur Argento; lill *Nicola*, is-Sur S. Cassar; lill *Ferdinandu*, is-Sur Scicluna u lill *Sofija*, is-Sur A. Borg.

Fl'ahħar numru tal *Habib*, is-Sur Giovan- ni Gulia M.D., chiteb minn Għaūdex illi il produzioni *Oħt L'Aghma* hija ta David Chiossone u mhux tal Goldoni u li l'euūel ūieħed li kalibha bil malti chien is-Sur Goffredu Gaūci Maistre, P.L. Jen li ma rridx nie-

ħu lil hadd l'unur li jishokklu, nizzi-ħajr lit-Tabib Gulia talli iccorriega zball tiegħi fuk l'aūtur ta dan id-Dramm; iżda irrid ingħarrfu illi, barra mis-Sur Gaūci Maistre, kalbuh bil malti ucoll is-Sur Anacletu Conti, is-Sur Giusē Xerri, is-Sur Tancredi Żammit u is-Sur Arturo Cumbo, li tiegħu chif għidt jen chienet il produzioni li saret fl'*Unjoni Cattolica* b'tant success cbar, għaliex sabiħa, cullħadd ħadem tajjeb u il parti ta *Marija* għamilha huħ, is-Sur Oreste, mill'ahjar.

VERAX.

Din l'ittra tissocca tajjeb fuk li kāl *Verax*.

«Fit-3 ta jannar, 1913.

«Sur Muscat-Azzopardi,

«Għamilli pjacir għid lill ħabib tiegħi l'Archeologu Ġanni Gulia, Tabib ta Għaūdex, illi: Id-Dramma *Oħt L'Aghma* (LA SORELLA DEL CIECO) m'ħux mis-Sur Goffredu Gaūci Maestre P.L. giē maklub bil malti l'euūel darba, imma mis-Sur G. V. Arduino, li ilu mejjet ħafna.

Jecc icun irid, is-Sur Ġann Gulia, nuriħ bil kalb collha il *manuscript originali* ta li msemmi drama, mictub fil 5 ta Dicembru 1873, erbghin sena ilu, mita il ħabib tagħna Goffredu (Alla jatiħ il mistrieħ ta dejjem) chien għad ma chellux għaxar snin.

Habibec,

G. ARENA.

Mil LUCERNA TAL HAĠJA.—40. Min fid-dinja jistħi minn Cristu u minn cliemu, Cristu għad jistħi minnu fil jum tal ħakk.

Fis-27 ta Dicembru li ħareġ, miet

PATRI PELLEGRIN GALEA,

ta Giezu, fil Cunvent tas-*Sacro Cuor*, tas-Sliema, fejn ħalla ħasra l'izjed cbara, u bchieħ cullħadd: hu chien ūieħed mill'euūenin Patrijet li marru hemm minn mindu tūakkfet dic il Cnisja, u dejjem ħadem bil frara u it-tieba għal gid tal erūieħ, tul 32 sena shāh.

Chemm giē għamel u chemm farrag klub imnicceta, in-nies tas-Sliema jafu ighiduħ biż-zejjed.

Alla jatiħ fil genna il hlās u it-tgaūdija ta dejjem.

L'Imdina.

D. G. F.

MOGHDIJA TAŻ-ŻMIEN.

MISTOKSIJA.

X'festa tagħmel b'*cunsonanti* bejn zeūġ *noti*?..... G. SCIBERRAS.

It-Taħbit il moħħ ta chelma ūaħda chien:

FARCA.

Giebuħ tajjeb: mil Belt, is-Sinjura Caterina Borg u is-Sinjura P. Camilleri-Bezzina, Gius. Sciberras u C. Griscti; u minn Għaūdex (ir-Rabat) C. A. u (San-Laūrenz) is-Sur Dūardu Grima.

IL KERK.

SUNETT.

Li mbahħar jiena chelli xeūka cbara.

(Cont għadni tfajjel, klajt xi haġa strina:

għedt, nghamel kluħ, u 'ntir minn tarf-li-Mdina).

Baħri ma contx: ghodost gò kasba għadira.

Darba li 'nsir suldat dlonc gietni 'l ghira.

Smajt it-thezthiż — mort nigri geūūa l-chcina:

gò kabda carti u 'rmied xghelt sulfarina.

Collni ferħan, għedt jien, tajjart il gżira.

Thennejt bdil frugħa sa ħassejt li Mħabba.

—Mara giet fuki u bill kerk tagħha għalmitni

Li mhux bit-Tama biss il kalb tixxabba.

B-chelma bicchietni u b-Harsa imma saħħritni.

Il Harsa chienet tghid l'għandi nitrabba

bl-Hena tal kerk chif fuk din l-art giebitni.

A. CREMONA